

8-4-51-23.
3996

КАЗИРГІ
КАЗАК
ПОЭЗИЯСЫ

Есләм
Зікібаев

Қас қазып соң

Есләм
Зікібаев

Қас қағым сөт

Өлеңдер мен
толғаулар

Алматы
“Жазушы”
2004

*Қазақстан Республикасы Ақпарат министрлігінің
бағдарламасы бойынша шығарылып отыр*

Зікібаев Е.

3 96 Қас қағым сәт: Өлендер мен толғаулар.—Алматы:
Жазушы, 2004. — 248 бет.

ISBN 9965-701-41-5

3747.5

Поэзия — акынның қан қысымы, жүрек қызуы десек, өмірден өткен өрелі қаламгер Е. Зікібаевтың келешек ұрпақтарға қалдырып кеткен мол мұрасы соның айқын көрінісі іспетті. Ол тірлігінің соңғы жылдарында тынымсыз іздену арқылы көркемдік қиырларына шарқ ұра көтеріліп еді. Әсіресе, өмір мен өлім, махаббат пен ғадауат шарпысқан шақтардан туғандай сезілетін жырларынан айрықша қуат, шабытты рух лебі еседі. Соның бәрінде де Ел ертеңіне елен көңіл, өзі айтқандай «бір беті мұң, бір беті ән» ғұмырнамасынан өрнектеген адами-философиялық ой-толғамдар, жан толғаныстары мен тұнық ақыл, сергек сезім сүзекісінен өткен ғибрат бар.

012

3 $\frac{4702250202-027}{402(05)-04}$ құлақтандырусыз — 2004

ББК 84 Қаз 7-5

ISBN 9965-701-41-5

© «Жазушы» баспасы, 2004

ХАЛҚЫМ БАРДА...

Уақыт – тұлпар бас бермей ала қашып,
Жауынмен де дауылмен араласып,
Белең-белең белестер артта қалып,
Елуді де еңсеріп... Барам асып!

Бұл өмірден нені алдым, нені бердім,
Бола алдым ба айтулы серігі ердің?
Топка салар бір атым бапталды ма,
Ақталды ма мен деген сенімі елдің?

Көктем болып жадырап гүл аттым ба,
Жабырқаған біреуді қуанттым ба?
Қайғы-мұңын сәтінде ұмыттырып,
Толтырдым ба кеудесін шуақ-нұрға?

Мына мендей сол замат жымия қап,
Жанарында тұрды ма нұр ұялап?
Көрінді ме бәр-бәрі өзгеше боп,
Секілденіп жерұйық дүние – бақ.

Әлде бейбақ өзімді, өзгені де
Алдадым ба мәз болып өз деміме?
Көріп тұрып күлдім бе көрмегендей
Біреулердің мұң тұнған көздеріне?

Сол көздерден нені ұқтым? Нені білдім?..
Басылды ма арыны желігімнің?
Ел алдында көрдім бе есеп беріп,
Жетегінде кеттім бе сері күннің?

Жүрмесем де сардар боп, елбасы боп,
Білем мен де ЕЛУДІ ер жасы деп.
Жылың толған кездерде жүгің толмай
Жатса, міне, жігітке сол қасірет.

Бұлақпын ба, арналы өзенмін бе?
Өздері айтар, көреді көзі елдің де.
Талқысына тағдырдың, сын-тезіне...
Күнде түсем, әйтеуір, төзем күнде!

Даңғыл емес тірліктің жолы күллі —
Күткен де емен шаттыққа толы күнді.
Артық-кемдеу айтсам да пенделікпен,
Шамалаймын өмірде орынымды.

Бар десе де ақында артық арын,
Асып-тасып шарамнан, шалқымадым.
Шектен шықсам, қалардай шамырқанып,
Қасиетім қашаннан ХАЛҚЫМ — АРЫМ!

Халқым — Анам! Биігім! Тереңім де!
Дария сынды тербелем кемерімде.
Еркелігім қашанда жарасады,
Ол болмаса, басқаға керегім не?!

Халқым — Әкем!
Мөлдірім! Тұнығым да!..
Қүдірет-күш жатқандай бұл ұғымда.
Әкем барда — ақиық қырандаймын,
Тастүлекпін түлеген тұғырымда.

Халқым — барым!
Ұлы Анам! Ұлы Бабам!..
Өрем биік, шалқыған құбылам ән!
Өтсін жылдар жел қанат зымыраған,
Қорқынышты болмайды бірі маған.
Халқым барда — мен әлі жас сәбимін,
Халқым барда — жас ару жырым әман!

ТАҒЗЫМ ЕТЕМ

Бұйра толқын — ақ селеу, ақ жал далам,
Жатыр тыныш, тымырсық, бақ жанбаған.
Түн тылсымын бір сәтке тыңдап көрші —
Мұңлы дауыс шығады «Мағжандаған».

Бұл дауыс — Мағжандаған дала даусы,
Бұл дауыс — Мағжандаған ана даусы.
Шер-шемен көкірегін кернеп алған,
Бір әнге біз білмеген салады әнші.

Сол әнші — жын-пері ме,
Әлде адам ба,
Егіліп-елтимін бе, танданам ба?

Мен бұрын естімеген әуен-сарын
Ұрпағын Мағжанменен жалғаған ба?!

Өксік бар, қорқыныш бар, өкініш бар,
Сиқыр бар албастының отын ұстар.
Бір мезет тор ішінде тобын құрып,
Мұң шағатын секілді тоты құстар.

Алаштың көтерем деп Туын биік,
Қалғандай мезгілінен бұрын күйіп.
Армандай алғы күнмен жалғаса алмай,
Алғандай өкініштің уын құйып.

Ойлаумен ердің қамын, елдің қамын,
Ойлаумен тау-тас, өзен, жердің қамын,
Қалайша аңдамаған албырт ақын
Өзіне ақтарылар селдің барын.

Қандырып жан сусынын көз жасымен,
Күн кешкен бозінгендей бозда сүрен.
Кетер ме ақтарылып у-запыран,
Көңілдің күй пернесін қозғаса ерен.

Ғайыптан,
Оттан,
Судан жаратылған,
Сөйлеген Ана атынан, Ар атынан,
Ақын да – заманының пайғамбары,
Жалғасып мәңгілікке баратын ән.

Сұлудың құлдық ұрған күлкісіндей,
Суреттің мың құбылған түр-түсіндей,
Алаштың елдігін де, ерлігін де
Аспанның аясынан жүр түсірмей.

Күй кешкен ақын жаны ғұлама сыр,
Тудырған сондай ерді Тұран асыл.
Елімнің көк байрағын көкке өрлетіп,
Бөлеген тамашаға ұлан-асыр.

Таратып туған жерге жан шуағын,
Қаратып думанды елге таң шырағын,
Жиһаздай жыр-дестесін қалдырыпты,
Себелеп көкірегінің тамшы-нәрін.

Өскінбіз сол тамшыдан қуат алған,
Жалғасу жақсы ағаға — мұрат, арман.
Туған жер,
Топырағыңнан нәрленбесем,
Мен-дағы шешек жарып, гүл ата алман.

Елімнің абыройы, ар, құтындай
Өскен жер ҮШ бәйтерек жалқы тұрмай.
Жыр жазып жүргенімді мақтан көрем,
Солардың соңындағы сарқытындай.

Бойыма жырдан жаһұт-асылды үйіп,
Кеудеме шабыт оты — жасын құйып,
Мағжан, Сәбит, Ғабиттер туған өлке
Тарқамаған ән-жыры, думаны ерте,
Перзентің болғанымды мақтан көріп,
Тағзым етем мың мәрте басымды иіп!

СЫНШЫМ – ХАЛҚЫМ...

Өнер дағы өз алдына бір өмір,
Қырлары көп, сырлары көп, біле біл.
Толатын да, солатын да кезі бар —
Күнде жайнап тұра алмайтын гүл-өңір.

Қайсы кезде маңдайыңа бақ дарып,
Салған құсың көк бөріні жатты алып?..
Ойла, сонда құдайыңды ұмытып,
Кетпедің бе масаң тартып, мақтанып?

Бұл ғұмырда ғибрат көп білгенге:
Пенделігің асып кетер бір демде...
Соны ойлады-ау қайран бабам Жиренше
Жыртық тонын керегеге ілгенде.

«Семіздігін көтере алмас бұл пенде
Төрт аяғын бірдей басып жүргенде,—
Деді-ау қайран асыл бабам,— кейінде
Ғибрат болсын сөз қадірін білгенге!»

Кейде сынап, кейде мен де сыналам,
Ерлік салты — бөріне де шыдаған.
Алаулатып, жалаулатып шықпадым,
Бір жырымды мақтағанға бір адам.

Берер жауап, қойса уақыт сұрағын,
Көкірегімде тынбай аққан жыр-ағын.
Қай кезде де соңғы сөзді айтатын
ХАЛЫҚ дейтін СЫНШЫМ барын ұғамын!

АБАЙ БОЛЫҢДАР, АДАМДАР

Тұра тұр, достым, тұра тұр,
Мына пәленнің немен бітерін түбі ақыр
Кім көріп келген?

Бәрі де, бәрі... беймәлім,
Бакыттылар бар,
Аз емес одан бейбағың...
Адам ғой соны жасайтын өзі өзіне,
Келмейді тура істері айтар сөзіне.
Хайуаннан бетер бір-бірін талар сәтінде —
Шындықтың бір кез қарасақ тіке көзіне.

От керек болды,
От жасап алды Адамдар,
Оқ керек болды,
Оқ жасап алды Адамдар.
Сұмдық ойласа,
Бәрі де іскер, бәрі епті,
Жасады қолдан,
Жоғынды сәтте бар етті.
Дүниеде мына жақсылық дегенді ұмытып,
Өзіне өзі салады келіп әлекті.

Білсе де білмей,
Көрсен де көрмей, арандар —
Хайуан емес,
Ақылды, есті Адамдар.
Шер басқан көңіл,
Шел басқан көзді аша алмай,
Көр қылып өзін,
Қор қылып жатыр, қарандар!
Сарқылды сулар,
Шарпылды нулар, ормандар,
Інінен қашты залалсыз жанға зормандар...
Мереке кетті,
Береке кетті тірліктен,
Табиғат-ана зар-запа шекті,
қорғандар!

Жан нұрың сенің,
Тағдырың сенің – алаңдар,
Армандай әсем далаға бір сәт қараңдар.
Құтты ұяң анау –
Армандағыдай көркем Ел,
Ойнама отпен,
Ойнасаң, ол да өртенер,
Абай болындар,
Абай болындар, АДАМДАР!

ӨРНЕГІМ

Тербеткен Арқаның самалы,
Ержеткен қалқаның бал әні,
Мөп-мөлдір сұлудың жанары
Жанымды тебірентіп барады.

Қия алмай қызығып көргенім
Түс пе едің армандай, өң бе едің?
Сағынып, сарылып шөлдедім,
Аяулы ауылым – Өрнегім.

Базарлы балалық бал шағым,
Ажарлы арудай сал сағым.
Ауылым – арманым, аңсарым,
Өрнегім, өзінді аңсадым.

Жас күнім, сайранды сауығым,
Тербеткен қара орман бауырын.
Елемей боранын, дауылын...
Күн кешкен гүл дестем – ауылым.

Қуат ап жерден де, желден де...
Көңілім ашылып шерменде,
Сағынып өзіңе келгенде,
Құс болып ұшамын мен демде.

Базарым, наз әнім – Өрнегім,
Сағынып, сарылып шөлдедім.
Дүниеде қанша ауыл көрсем де,
Өзіндей біреуін көрмедім.

Жыр кестем,
Гүл дестем – ауылым,
Құрбымен бірге өскен ауылым.

Жастықтың сайранды сауығын
Бәріңмен бір кешкен ауылым...

Сен барда босағам — төр менің,
Қос анам,
Бірі сен, Өрнегім.
Өзіңмен биікке өрледім,
Өзіндей басқа жер көрмедім.

Дәм тартып шалғайда жүрсем де,
Ансатып құр атқа мінсем де...
Бакытым, базарым, наз әнім,
Тілегім, жүрегім бір сенде.

Ақ қайын,
Ай жүзді көлдерім,
Тағдырым, бақ-нұрым сен менің,
Армандай асылым Өрнегім!

АЛПЫС – АРМАН

Толғау

Уақыт жылжып,
Алмасып айлар, жылдар...
Адастырып жүзімнен тайған нұрлар,
Ат байлатып АЛПЫСТЫҢ бекетіне,
Көкірегімде бүлкілдеп қайнар жыр бар.

Тағдыр тарпаң,
Кезім аз тарпыспаған —
Мен АЛПЫСҚА не бердім,
АЛПЫС маған?
Ауыздықпен келемін арпалысып,
Асау аттай тізгінін тарта ұстаған.

Сездің бе оны, ағайын,
Сезбедің бе?
Той көрінер тіршілік езге күнде.
Тербетіліп тағдырдың безбенінде,
Ұқтым бәрін от пен су ортасында,
Екі ездуден қан шыққан кездерімде.

Белі ауырса, қайқандар қара нар да,
Ер ауырса, жаутандар,
шара бар ма?
Ақты ақ деп ақиқатты айта берсең,
Көрінесің ақылсыз ала қарға.

Сөзімізде бір шындық жоқ па, бар ма,
Білгің келсе, сынға түс, топқа бар да.
Ауызбен орақ орып әуре болма,
Малтығып әзер жүріп оппа қарда.

Сөзге де сабыр керек сақтанарға,
Абыройсыз айқаймен ат қалар ма.
Бір шоқып, айналаңа екі қара,
Ермін деп кеуде керіп мақтанарда.

Елтітіп, еліктіріп желік өмір,
Кетпесін ілестіріп желіне бір.
Досқа күлкі,
Дұшпанға таба қылар
Аптығы басылмаған сері көңіл.

Әр сөздің сұрауы бар,
шынға жығыл –
АЛПЫСТАН көкірегіме тұнбады нұр.
Дөп басып бабаларым қалай айтқан:
«Жақсы ем, – деп, – былтырғыдан бұрнағы жыл».

Туа егіз албырттық жастықпенен,
Күндер өтті масайрап мастықпенен.
Ертеңнің есе аларын еске ұстамай,
Кезіміз аз бәйгеге бас тікпеген.

АЛПЫС жыл –
Аз ба, көп пе?..
Ойламадым,
Құрсауын кім бұза алар ой – қамалдың.
Жиырмандың жылап талай қазасында,
Токсанда тірі жүрген тойға бардым.

Білмеймін күйім қалай, жайым қалай,
Құмға шөккен кемедей қайырламай,
Еркін жүзсем болғаны тіршілікте,
Тек тәңірім тәубадан айырмағай.

Өкпеледім,
Талайды өкпелеттім,
Өтпейтұғын жерлерден көктеп өттім.
Біреулерді жылаттым,
Біреулерді...
жұбаттым —
Қалай күнәм жоқ демекпін.

Алдаған да кезім бар,
Алданған да...
Албырттықпен секірдім жардан жарға.
Алдан шығып немере-жиендерім
Аталайды,
Атада арман бар ма?!

Қара шалдың қасына қатар ермей
Ұлым да өскен өзімдей ата көрмей.
Содан шығар —
Абыздай кіл әулие
Ата біткен — Алпамыс,
Атағы ердей!

Құдай шыннан өмірде бар ма, жоқ па?
Дәл айта алмай, саламыз жанды азапқа.
Жалған сөйлеп күнәһар боларым жоқ
Бірдеймін деп бар жұртқа, бар қазаққа.

Көңіліммен елпілдеп-елендеген
Кезім де көп еленіп, еленбеген.
Барлық қазақ дәл бірдей көрер ме екен,
Мен қазаққа бірдеймін дегенменен.

Кім айтар досым бар деп, дұшпаным жоқ —
Арманның аясында ұшқамын көп.
Қуанғандар көтерсе қиялында,
Қызғанғандар тұқыртты тыста күндеп.

Қан жылаған жарасын жүрегімнің
Жарымнан да жасырып...
Күле білдім.

Айтылмайды ақынның ақиқаты,
Тағдыры сол тірлікте жыр — өмірдің.

Бетпақ шөлде гүлдейді арман — арша,
Ғұмырым бар білмеймін алда қанша.

Ақынға бұл фәнидің азабы ауыр,
Тәңірдің өзі берген жаза ма бұл –
Қарайтын жоққа жоқша,
Барға барша,
Амал не, сол азапты тандап алса?..

Білмеймін күй өрем бе,
ән өрем бе?
Қуаныш-тіршілігім –
сән-өрем де,

Азабым,
Қасіретім,
Шер-мұңым да...
Бәрі де,
Бәрі, бәрі, бәрі... өленде!

Жат қылығым,
Аңқылдақ көңілім де,
Жырларымнан оқиды ел оны күнде.
Шалдығым,
Салдығым мен серілігім...
Шайтанды да ілестірген пері күнім
Бәрі өленде,
қысқасы, өмірім де!

Кімге сенім артамын,
Неге сенім?
Бергенім аз,
Көп тіптен берешегім.
Бәрі өленде,
Әйтеуір, бәрі өленде,
Табады ертең мені іздеп елесе кім,
Елемей жібермейді ел есебін.

Заман да бөз-баяғы зар күйінде –
Өзгерген жоқ айтатын ән-күйім де.
Ұйқылы-ою мүлгіген марғау тірлік,
Жас сәбидей алданған әлди үнге.

Абысынның ашпай-ақ жік-арасын,
Ағайынның бөлмей-ақ құла-аласын,
Шыдайық-ақ дейміз-ау шыдағасын,
Қой аузынан шөп алмас момындардың
Жеп жатқанда сыпырып сыбағасын,
Отқа түспей қалайша тұра аласын,

Елге қарап жесірлер шашын жұлып,
Жерге қарап жетімдер жылағасын.

Ұмытып шыдамның да шегі барын,
Жұтып жатыр шайнамай жегі қарын.
Қайтіп қана шыдайын,

ЕЛІМ – арым,

Елімді жеп,

арымды таптағандар,

Таптағандар,

АРУАҚТЫ аттағандар

Айта алам ба нені ұқпай, нені ұғарын.

Айтудай-ақ айттық-ау,

Кім ұғынды?

Кәсіп қылып алғандар құнығуды

Барыма да бағыма сұғынулы.

Көз алдыма келеді қаралы жұрт,

Алыстаған Ақтабан-Шұбырынды.

Алыстаған Ақтабан-Шұбырынды

Ғазауатқа қақтаған ғұмырымды.

Құлағыма жаңғыртып жеткізеді

Найза ұшында шыңғырған шырыл үнді.

Жасарып-жаңарам ба,

Тозамын ба?

Жарыссам, қаламын ба,

Озамын ба?..

Жақсылық, жамандық та өз арымда,

Бәрін де көріп келем,

Көніп келем,

Пейіш-бағын,

От-суын,

Тоzaғын да!

Білмеген уды балдай жұтпай ма әр күн,

Өз дегенін жөн көріп,

Құптайды өркім.

Талпынып талай-талай биіктерге,

Әне-міне шығам деп,

Шықпай қалдым.

Тағдыр, тағдыр...

Жұмбақтай кілең маған,

Не боларын күні ертең білер ме адам.

Ініміз бәрімізден бұрын кетіп,
Біз аза тұтамыз деп кім ойлаған?!

Тірліктің түгесіліп бал-шырыны,
Өтеміз қай сағатта, қайсы күні?..
Баласын ана артында жоқтап қалған —
Өмірдің жан түсінбес қайшылығы.

Алмасып ақ пен кара жатқан ұдай,
Тағдырды тілемес ем жатқа бұлай.
Алла әмірі десек те,
Оғаштықтан
Жаратқан соң, құлынды сақта, Құдай.

Пендешілік —
Жоққа да барға күлер,
Арғы күнге жалғайды арманын ер.
Аман жеттім АЛПЫСҚА, шүкіршілік,
Алда қанша ғұмырым?
АЛЛА білер.

Бергенінді аз демен,
көп те демен,
Көңілімді көтерер көктеп өлең.
Ұрпағымның алдында абыроймен
Қай күні алып кетсең де өкпелі емен,
Төмен түсіп келеміз Көктөбеден.

Екіні — екі,
Бірді сол бір деп біліп,
Құрмет көріп және де құрмет қылып...
Ақылымнан адаспай өтсем болды,
Құрт құлайтын ЕМЕНДЕЙ гүлдеп тұрып!

* * *

Дүрліккен ел,
Дүбілген заман мынау,
Көңілімде бір тыным жоқ —
Алаңмын-ау.
Кеншілікте жүріп-ақ, теңшілікте...
Қамалдым-ау, қамалдым, қамалдым-ау!

Қайта-қайта ашытып жарамды жау,
Бір дертіме бір дертім жамалды ма-ау?

Өзгені емес,
Өзінді алдап тұрып,
Дос бетіне қалайша қарармын-ау?

Күн кешермін екiнiң бiрi ғұрлы
Деген көңiлiм бiржолa түңiлулi.
Сыртқа шықсам, сыр бүккен сырбаз дүние
Ертең түгiл, бiлдiрмес бүгiнiндi.

Мен ақынмын алпысқа таяп қалған,
Қалай бәрі абыройсыз аяқталған.
Он жасымнан тертеге жегіліп ем,
Кезім жоқ-ты жанымды аяп қалған.

Айтам бәрiн,
Айтқаннан не келедi,
Дейтiн кiм бар
«Бұлар да керек едi!»
Аңызбенен алдаймыз немеренi,
Аңыз бiрақ кiмдерге не бередi?!

Мақтан ғып жауды жеңген ер елiмдi,
Айтам ба,
Бiлмей жүрмiн не дерiмдi.
Сәбидi өйтiп-бүйтiп сендiрер ем,
Бiлмеймiн өзiм сенбес-сенерiмдi.

Ұрпағына жақсылық әкелмесiн
Бiлсе, кеше қан төктi әкем не үшiн?
Суретiне қараймыз төрде iлiнген,
Көмусiз қалды ма деп жат елде шын.

Бiр сұмдық түйткiл бардай жан-арымда,
Ұяттан өрт боп күйiп-жанамын ба?
Өтедi көз алдымнан жетiм жылдар,
Толтырып көкiрегiмдi нала-мұңға.

Аруағы тұра қоймас өлген жанның,
Маңдайға жазылғанын көрген де әркiм.
Қызықтап жиған мүлкiн, мәз боламыз,
Қан төгiп кеше өзiмiз жеңген жаудың.

Кеше гөр,
Бейбағынды кешiр, Алла,
Бiз қорқар өлген ердiң сесi бар ма?

Туғаннан дүниекоңыз кеш құлынды,
Өзгергіш пенделігін есіңе ал да!

АНА ТІЛІМ

Ана тілім —
Анам тілі болғаннан,
Ана тілім —
Бабам тілі болғаннан,
Далам тілі,
Балам тілі болғаннан,
Арғы-бергі Заман тілі болғаннан...
Темірқазық жұлдызым деп ұқтым мен,
Жаза басып,
Жаңылыссам жолдардан,
Бағыт сілтеп,
Бағдарымды оңғарған!

Тірлігімнің,
Бірлігімнің нәрін мен
Жұтар ауам,
Ішер суым, дәміммен —
Тіл деп ұқтым,
Тіл деп ұқтым бәрін мен
Қүдіретті Тәңірден!
Жара түссе жазатайым жаныма,
«Айналайын!» деген сөзден табылды ем.

«Тіл өлгеннен өлмейді адам» дегенді
Көп естідім,
Бірақ оған мен енді
 сенген жоқпын,
Тілсіз, ділсіз адамдар
Көкірегі — көр, сезімі — тас керең-ді,
Көре алмайтын Биіктікті,
Ұға алмайтын Тереңді!

Сусыз, нұрсыз өспейтіндей гүл, шынар,
Тілсіз, жырсыз тіршілік те тұншығар.
Аспан, Жердің амандығын апаттан
Сақтап тұрған қасиетті Тіл шығар,
Тіл болмаса, үнсіздікке кім шыдар?!

Жалғасқанда жақсылықтың жолы әман,
Дүние – думан,
Шалқып-толқып толар ән.
Сырым-жырым,
Әнім-күйім,
Зар-мұным,
Қуанышым – бұла күшім,
Таң нұрым –
БАБАМ ТІЛІ,
АНАМ ТІЛІ, БОЛ АМАН!

АРАЛЫМ – КӨЗ ЖАНАРЫМ

Арал қашып барады жағалаудан,
Айдын қайтып арнасын таба ма ауған?
Безбүйректей құм-тақыр безереді,
Әлдеқалай назары маған ауған,
Тайынбастай жанымды жаралаудан.

Арал қашып барады,
 Арал қашып,
Қорқыныштан тұнады жанарға шық.
Туған жердің бір көзі ағып түсіп,
Арнасын құм бір күні қалар басып.

Алғы күннен арманын тосқан әлі,
Арал, Балқаш – Елімнің қос жанары.
Бірі кетсе, орнындай аққан көздің
Үңірейіп біреуі бос қалады.

Айдын қайда –
 Ақ айдын, аққулы айдын,
Сәулетті айдын, сәнді айдын, гәккулі айдын...
Бірге алыстап бара ма жағалаудан
Көкейіме ән, жаныма бақ тұнған күн.

Жер – Ананың томпиған күрең белі
Жатыр өне –
Кім туып, кім өлмеді?
Арал да өліп қалар ма?
Атай көрме,
Атай көрме, не деген үрейлі еді?!

Атай көрме, өтінем,
Атай көрме,
Арал кетсе,
Талықсып жатар жер де.
Өзі туып жаратқан айналайын
Жан-табиғат соңғы оғын атар ма елге?

Сусыз, нұрсыз тірліктің жоқ амалы,
Арал кетсе,
Көп арман жоғалады.
Үңірейген жанардың арнасына
Аққу қалай сескенбей оралады?

Мұрат емес озғаным, озбағаным...
Кімге керек азған сөз, тозған арың?..
Айналайын АДАМДАР, аялаңдар
Туған жердің Аралын – көз жанарын!

Мансұқтаумен мағынасыз езбе күнді,
Ажалға да тажалға төзгенімді
Біледі ӘЛЕМ –
Бірақта болмайды олар –
Өзің ойып алғандай өз көзіңді!

ҚҰРАНДЫ БАСА АЛМАДЫМ

СЕНІМ, СЕНІМ...
Ананың сүтіменен қанға сіңіп,
Алғанбыз тіршіліктің таңбасы ғып.
Алғанбыз тіршіліктің таңбасы ғып...
Адамның арманымен жалғас үміт.

Кірмей тұрған кезде де есі мүлде,
Білмей тұрған кезде де есімін де,
Қүдіреттің барына жанды ұйытып,
Сендірген сәбиді Ана бесігінде.

Жымыып езу тартып күлсе қалай,
Шуақ боп көкірегіне кірсе де арай,
Қүдіреттің барын да сондай білген,
Анасының барлығын білсе қалай.

Мен де сол СЕНІММЕНЕН өскен ұлмын,
СЕНІММЕН өмір атты көшке кірдім.
Ұйықтасам, жанымда тұмар жатты
Бұрышына тігілген бөстегімнің.

Бойтұмар – жебеушім де, періштем де,
Періштемдей сенемін сеніскенге.
Онсыз жете алмастай жеңістерге,
Көп сүрінем жарық күн,
тегіс жерде...

Көз ашып дүниені көргенімде,
Бәр-бәріне сендірген жөргегімде.
Сол СЕНІМ өзмменен бірге өліп,
Өзімменен кірердей көрге бірге.

Еркімді асау аттай өрелеген,
О, баба, қандай көсем-көреген ең.
Қалса да ақтық демің соған қарап,
«Алдама, арам асты жеме!»— деген.

Жолында адалдықтың тастай қаттық,
Сан мәрте көзімізден жас парлаттық.
Рұқсат берген тағы НАНДЫ алуға,
ҚҰРАНДЫ, қажет болса, баспалдақ қып.

Ата салт, ата жұрттың таңбасын мен
Ту қылып көтеремін хан басыммен.
Көшелі ой, көсем сөзі бабалардың
Қаршадай күнімізден қанға сіңген.

Алдамшы аярлыққа семірмеген,
Ажалдан, тажалдан да шегінбеген.
Тағдырдың тақсыретінен жеңілмеген,
Әулие екенсің ғой СЕНІМ деген.

Білмеймін таусыларын қашан дәмім,
Тірліктің көп тылсымын аша алмадым.
Аштық-ажал шеңгелін салды талай,
Мен бірақ биіктегі НАНДЫ алам деп,
Нанды алсам, сол ажалдан жан қалар деп,
Құранды аяғыммен баса алмадым!

СЕНІМІМ – СЕРІГІМ

Құдайға сенем,
Күн, Айға сенем,
Сенемін...

Сенемін неге?
Іздеген емен себебін.
Қаныма сіңген қасиет болар әу баста,
Сол сенімімнен айнымай әзір келемін.

Иманым болар,
Жиғаным болар сол сенім,
Шамалап әзір көрмедім оның өлшемін.
Сенімім аман,
Сері көңілім орнында,
Әлемде тыныштық,
Апаттан қағас болса елім.

Күйінен тайып көрмеген мен бір тепең көк,
Жетпей де қалған жерім көп талай жетем деп.
Сенімнен бірақ айныған күнім жоқ, сірә,
Кей-кейде тағдыр түлкі боп алдады екен деп.

Күймеске күйіп,
Тоңамыз кейде тоңбасқа,
Көк дөнен көңіл бабында әр кез болмас та.
Бәрі бір тірлік тынымсыз ағып барады,
Тарам да тарам тартылып алға жол қасқа.

Тағдырым менің — осынау қасқа жолдарда,
Тәубама келем кемерден асып-толғанда.
Жанымда жүрер сенімім — әр кез серігім,
Ыстықта — сая,
Ықтасын — жаурап-тоңғанда.

Баса алмай кейде көңілдің асау желігін,
Безбестен безіп,
Жерімес жерде жерідім.
Сондай сәттерде тәубамды ұмыттырмайтын
Айнымас адал серігім — жалғыз СЕНІМІМ!

АЙНАЛАЙЫН ЖАРАТҚАН

(Ән)

Айналайын Жаратқан,
Құдіреті күшті Құдайым!
Орман-тауым, жер-суым,
Аспандағы Күн, Айым —

Бәрі өзіннің перзентін,
Бәрі өзіннің перзентін.
Пәле-жала, зұлматтан
Сақтай жүргін лайым.

Бабалардың бабасы,
Аналардың анасы...
Дүние түгел бір сендік,
Жоқ ешкімнің таласы.
Астан-кестен бүгінде,
Біреуіне бірі жау,
Төбемізде бір аспан,
Не жетпейді, қарашы!

Аспан ортақ,
Жер ортақ,
Не жетпейді пендене?
Өзің берген Бақытқа
Бұл пендеңіз кенде ме?
Бәрімізде бір ауа
Ғарышта да, жерде де...
Болмашыға таласып,
Дүбіледі ел неге?!

АУЫЛЫМ

Ауылым қиыр шетте Өрнек деген,
Бар тінін тірлігімнің өрнектеген.
Жаныма жақындығы Өрнегімдей
Бір ауыл таба алмаспын жер-көкте мен.

Мұң шалған кездерде де көңілімді,
Шалқытып шәйдай ашар көгі нұрлы.
Сен менің қайда жүрсем тағдырымсын,
Тек саған арнағам бар өмірімді.

Оралған жыл құсындай көктемдегі,
Көңілім сеніменен көкке өрледі.
Өзіңмен өзектесіп жатыр мәңгі
Аяулы өмірімнің өткелдері.

Ерке Есіл емірене қолтығына ап,
Тұрады кемі болса толтырып-ақ.
Қарағай, шырша, терек, сәмбі талдар
Сәнімен сыбырлайды шолпы құрап.

Сағындым сағынғандай ел де мені,
Сал самал көкірегіме дем береді.
Бауырмал ақ қайындар мені күткен
Қол бұлғап көз ұшында тербеледі.

Армандай ауылдастар, бауырластар,
Сендермен көңілім шалқар, тауым да асқар.
Дүниеде не ғаламат көрсем-дағы,
Мен үшін бір асыл жоқ айырбастар!

ДАНА ХАЛЫҚ

«Түзде батырмын...»

Ел даналығынан

Даламдай дарқан халық, дана халық,
Бір ойы бір ойынан дараланып,
Шындықты шындап айтқан ащысынбай,
Қалар деп жан-жүрегі жараланып;

Сөзді – сөз,
Ойды оймен өрнектеген,
Оған жат – жауын мұқап, көрмек төмен.
Бағы асқан,
Тағы асқақ болса-дағы,
Ағаның алдын орап төрге өтпеген.

Кездерде жауаптасып жолға келген,
Жауына да тон жауып, жорға берген...
Қолынан ерлік туын түсірмеген,
Өлсе де, ЕЛ НАМЫСЫН қорғап өлген.

Малдан, жаннан...
Бәрінен арын биік
Қоя білген,
Көкірегі – өрт, жалын, күйік...
Егессе, ЕЛ НАМЫСЫН қолдан бермей,
Өлімге де баратын жанын қиып.

Ежелден көсем халық, батыр халық,
Шежіре шешен халық, ақын халық.
Сабырлы, салиқалы сардар халық,
Ұқпасаң, ұға алмайсың жақын барып.

Болғанмен «үйде — қатын, түзде — батыр»,
Маржандай көкірегіне тізген ақыл.
Бабалар даналығы — байлықта емес,
Қалдырған ұрпағына ізде жатыр.

Жан қинап кешпесем де зорланып күн,
Оңаша ой тербеймін толғанып мың.
Мақтаныш менің үшін әр кезде де —
Бір ұлы болғаным сол **ӨР ХАЛЫҚТЫҢ!**

ҚАЙТАРДА ЖЫЛАП КЕТЕМ

Зерлі уындай жусанның жуаменен,
Кей-кейде тым ащы боп туады өлен.
Қайтейін,

Күн көзін де бұлт шалады,
Нұр төгер көлеңкесіз шуақ емен.

Өмірдің тәттісі бар,
Ащысы бар...

Білгенге екеуі де жақсы шығар.
«Тірліктің тоқтамы жоқ», — дейтін бабам,
Шығады жарып кейде тасты шынар.

Болмыстың өзек болар нәрі неде —
Үйренгем жоққа, барға...
Бөріне де.

Аз-көп пе,
Менің де өз тағдырым бар,
Тәлімсіз бас білмейтін тағы деме.

Арқаға аяздай боп бататыны —
Жанындай жалғыз достың сататыны.
Қайтейін,
Оған да өмір әзірлеген,
Әке өліп, жастай жетім қалғанменен,
Ел дейтін әулиедей АТА тірі!

Ақиық арман шығар Елімді алға
Жетелеп,
мінгізетін сенім — нарға.
Шыдармын тағдырдың не төлкегіне,
Жаралған АДАМ болып тегім барда.